

Megjelen minden második
vasdnapn.

lapfolytonos és felélés szerkesztés:
RÁTS GYULA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sopron, Ógabonátér 18. sz.

ELŐRE

FIGYELTELEN KRITIKAI BETILAR.

ELŐFIZETÉSI ÁREK
helyben hazhoz szállítva vagy vidékre
postán küldve:

egész évre 6 K
fél évre 3 K
negyed évre 1 K 50

Egyes szám ára 10 fillér.

Birdetéseket felvesz és futd-
nyosan közöl a kiadóhivatal.

A színház tatarozása.

(h) A Wálder féle eredeti 50.000 koronás előcsarnoki terv, ime 200.000 koronás tatarozási munkálatokká nőtte ki magát. Szép karrier.

Egy hónapjal azelőtt a nagy körültekintéssel bíró városi tanácsnak, a mérnöki hivatalával az élen és a meg szelebbes látkör felett rendelkező szin-
ügyi bizottságunknak meg halvány ny fogalma sem volt, hogy az 50.000 koronás előcsarnok építésével a színház tűzbiztonsága érdekében tulajdonképp még semmit sem tett és hogy e csarnok dacára az éva ezekben is be fog esni a színházra. R a t h Gyula fővályhatóságai bizottsági tagnak kellett rántatnia arra, hogy ezzel az előcsarnokkal sem a színház rudaságán, sem lefoztetének roszad-
ságán segítve nincs és a tatarozás ösz-
kötségei bizonyára 80—90 ezer koronára foznak ruzni.

Ezzel azonban veszedelmes elvág-
gyát, valószagos tatarozási mániát kellett a városban.

A városi mérnöki hivatal második tervé mar 110.000 koronáról szoll. A mezhivolt bécsi szakértő, bár Krcschy dr. a közgyűlésen tett nyilatkozatai

szertint a színházunkat nem is látta, 180.000 koronát tartott szükségesnek. A közgyűlés pedig, mind ezt keveslebe 200.000 koronát kíván a színházra fordítani.

Ennek a 200.000 koronás tatarozás szükségességet K r e i s c h y dr. előadó a napnál fényesebben be is bizonyította. Ez a mi színházunk valószagos tűzveszék. A legkisebb vigyázatlanság végezése katasztrófa szülőanya leend. Bele ég közönség, színesz, hivatalos személyzet, mind-mind irgalmatlanul. Nincs mentéség. Itt a bécsi szakértő véleménye. De mi-
után e nagyszabású átalakításokat az előző befejezni már nem lehetne, most hozzá se fogjunk, várjunk vele jövő évig és addig maradjon minden ugy, mint volt eddig.

Hogy ennek így kell lenni, belátta ezt a L. közgyűlés is. Igaz, hogy S c h w a r t z Sándor dr. ósmert elnök-
keszévellett nem tudta felgöni, hogy niként szabad így emienns veszedéllyel szemben akár csak egy pillanatra is a munkálatokkal késni, vagy ha azokat nyomban fozgatolítani nem lehetne, ebben a színházban előadásokat tartatni és a közönséget a halál torkába ug-
y

zólóván bele esni. De kioktatta őt vas logikával S z i l v á s y Márton dr. hogy: foltzolg munkát nem végeztünk, tehát addig míg nem építünk, játszatunk is. — Ez csak eléggé világos !!

No de észserzési is, humánus is, főleg pedig szükséges, mert ellenkező esetben kártalanítást fizethet a város a színházgatóknak és ez a néhány száz korona, a potom 200.000 koronával szemben oly horribilis öszszegget képezne, hogy alatta feltétlenül öszsze roskadna a város.

És lám, volt a közgyűlésnek olyan agyalózkodó tagja is, aki már attól a potom 200.000 koronától feltette a város telter viselési képességét. Aki nem állította kimondani, hogy addig míg a városnak kórháza, földre nem telik, színházra szallazzerket költeni vétek. Alhánz csak pellenégre ezt a kultúrátlan, maradi, hazafiatlan embort, nevezük meg, S t e i n e r Samu volt. Arról a kal-
márosszellemtől, szökbéltől, érdekhajhász emberről pedig, ki a színház hasznosítá-
sából kívánta a tatarozási költségeket amoralizáltatni, ne is beszéljünk. Ennek a R á t h Gyula meztelző eszméjének a hatása alatt — amint a p. L. K r é t s c h y

Haller József sajtótere Zsombor Géza ellen.

Tekintettel arra a nagy érdeklődésre, melyet vármegyénkben a Haller Zsombor per iránt általánosság an, Haller József viselt dolgai iránt pedig különösen viseltek, indítva éreztük magunkat ezen per anyagát egész terjedelmében ismertetni, még pedig annál is inkább, hogy Zsombor Géza Haller József ellen legelőbb több rendbeli bíróságh feljelentést tett és ezek az ügyet semmi aktualitás teszik. De szükségesnek tartjuk ez ügy bő ismertetését azért is, mert a vármegye magyar nép közönsége ebben nem csak teljesen tájékozatlan, hanem részben téves, részben irányzatlan újdácsolómenek révén. Kifejezette ez ügyről legelőbbre a tényekkel rendelkező egyesek által fogalommal bír. Mi az ügyet teljes objektívitással fogjuk ismertetni.

Előzmények.

Magyarország kultúréletében a „holt kez” mindenkor elsőrendű szerepet játszott.

Százezerekre nagy katasztrális hold termőföld törvényeszerlet elvádatlanul van egyes családoknak leköve. A közepor maradványait nyútnak ezek az „állanocsok az államban” az új idők szellemébe. Száltalán falu köldu-
botra jut, mert sorsuk elválaszthatatlann van oda köve ezen órási uradalmakhoz. Elad-
hatatlanságuk folytán tenyeg a szü legzoro-
ságh érthetelmé vett „holt-kezet” képezik, mely a parasztsg megdételést megnehezíti, azt egyes vidéken teljesen lehetetlené teszi, állanóm fozgatásra a nép szellemi, kulturális valamint politikai fejlődésére közöl elcsel-
hetetlen nyútként nehezítik. A kegyri jog révén tökéletesen hatatlanul gyakorol a templomok felett, a plebanosok javarészt vak eszök ezen uradalmak kezében és száltalán gyulatos módon vezetett, elszegényedelt, nyomorúsagos népüköla a „holt kez” vadoja hatsorsáért. A virilisus és a fozpárszög örökösli genitrija posványba fogja a vármegyei közigazgatást és lehet-
lenné teszi a nép akaratának szabad érvénye-
sülését. Ezen uradalmak tulajdonosainak befolyása, gazdasági és hatalmi sokszor átlósoknt nehezítik a szabad polgárságra és a közeletre, de országos veszedelme legelőképpen a parasztsg, a nép kiszípolyo-
zásban és annak kivándorlása való keny-
szertelenben rejlik.

A „holt kez” legáltalánosabbikát ebben az országban E s z t e r h a z y bereg uradalmi képezik. Hazánk ezen első mágnása sok királyiságnál nagyobb terület, több mint 40000 katasztrális hold föld tulajdonosa. Ha ugy akörja, a királyiság nagyobb helyfolyt gyokereket a dolgok fejlődésére, műszerteltek, fozpárszög megbukhatath, ki-
nevezhetlek, uraltat varosokat, vármegyét és minden tekintetben irányító tevényét a kövöletnek.

Ugy az igazság, mint a helyzet teljes megértésére érdekében azonban szükséges konstatalni, hogy E s z t e r h a z y bereg ezen természet ellenes hatalmával soha vissza nem élt. Csakaddis, nyugod életet élt, uradalmi legelőbbje herók kezében és rengetek bírtok tulajdonképpen közönsége a mindenki jóság-
igazgató volt. O vala az uradalmi lelke, általa lett megtestesülést az ott uralkodó rendszer, ő felébe tehát mind azért a jöert és rosszért is, melyet intézkedései és az ezek által megeremtellet rendszer az uradalmi elő nép számára elélt.

Ebben rejlik azután annak a sajtóternek fontossága és ez megmagyarázza az iránta

Gummisarok, cipókrém, cipósámfa, cipókötő, szallagtartó, gyöngycsokor
és mindennemű díszmü bőrök nagy választéka.

Világhírű „O'SULLIVAN” gummisarok
és „IDA” cipókrém egyedüli raktára

FLEISCHER JÓZSEF UTÓDA
börkereskedésében
SOPRON, SZÉCHENYI-TÉR 20.

Stessel Simon, mindennemű faanyag és tűzifa raktára (Deák-tér 4. szám).

Sándor dr. előadó ur azt bejelenteni kezdte, „valamí Fleischer József nevű egyén az ajánlatot tette, hogy a tatarozási munkálatok kapcsán közből anyagból kivételként alkalmas toldalék építélettel emeltesse melyről 6000 korona evi bért hajlandó fizetni. No de ilyen!

De el is bánt annak a „valami Fleischer József“ nevű egyén ajánlatát. Oly szánó, oly lekicsinyítő, oly megsemmisítő bejelentésben egybanar minnek sem volt része. — Kévéház, Fleischer, színház! — Hihihihí! —

De hát ki ez a Fleischer? — A Kreitschy mellett álló Pitroff tanácsos is kiváncsiakodott. — „Hol lakik? „Szentgyörgy utca 11.“ válaszolt újkibiztosleg Kreitschy, miatt magára felhúzott volt bal vállá hirtelen mélyesen leeresztette. Vannak ugyan kik azt mondják, hogy Fleischer a helybeli piac egyik legtekintélyesebb cegének tulajdonosa. Vagyonos, befolyásos, összeköttetések felett rendelkező személyiség. No de ez a városi tanácsnak nem kötelessége tudni, sem azt kutatni, Elég-séges, hogy meg Kossuth Ferenc nevével sem esdőtala ajánlatához és olklyveté azt a hulladéktal tisztel-feltesse, hogy ajánlatának bevonulása előtt egyetlen egy városi képviselővel, egyetlen egy városi képviselővel sem társasolt — par-don, tette biztositélet — és tette örök-békében meg egy fillér borjával sem adott. És egy ilyen minden tisztességes tudás híján lévő, tisztességtelen, smucig ember igényt mer tartani arra, hogy komolyan vegyék!

Hát azt hiszi ön Fleischer úr, hogy mi még mindig a XII. században élünk? Vagy tan álmait életének világa?!

nyilvánuló rendkívüli érdekfűződést is, melyet Haller József, a hercegi uradalmak volt tejjátáru igazgatója, Zsombor Géza, Sopron városának köztérnyitási bizottsági tagjainak indított.

Közvetlenül, hogy az egykori kapuvári ügyvéd, Haller József, talányzerő kariert csinált. A frakói szegény iskolamester gyermekétől az ügyvédségig és fel egészen az ország első magas bizalmasára, a királyi tanácsossáig, a belső titkos tanácsossáig, a nemességig és — milliomosig nőtt, felette nagy úr lett, melyen Haller ur kalkulátus rövid úrú alatt haladt végig. Hogy milyen eszükkel szellette a hadudást, arról egész legendák keringenek a népszájban. Ez a mende-monda pedig hatalmas tőpöt nyert Haller személyes ellenesség által, kiket részben az izleli és hivatalos érintkezés, részben lenyújtás és visszatámasztó modora által szerzett magának.

Ellensége száma evőrlére századoktól és legelsőbb vadak korig meg má Haller ellen közzétett. De senkinek mert a hatalmas ur ellen nyíltan fellépni.

1872. év május háján végre túrcime szakadt a nyugvótól megvált és a rig visszafogyott barang utat tóg magának. László A. a „Soproni Szemle“ című lapjában Haller ur viselt dolmány cikkesorozatát közölte, melyben a difamáló eszékedétek egész harmadátval adta Haller ur kitáráni lett mindenké, valjon megpírós-e majd Haller megtámadt becsületét a törvényszék előtt tisztázza. De ő ez irányban mi sem tett, daecra annak, hogy a sajtóper megindította, úgy a „Soproni Szemle“ mint a „Radikal“ ismétletlen és megjelölésen kíméletlenül egyenesen fel-

Őn egyszerű, becsülettel lelkével éjjel oda ül írósztála mellé, írott vesz kezébe és a napnak valamely szabad pillanatában (sok ebből aligha lesz) elfoglaltan lékélben megfogamzott gondolat realizását veti papírra. Úgy találta, hogy a színház átvás, jó és szép dolog, hogy jelenlegi állapotba szegényesse, hogy ezen segíteni kell, de szegény a város, polgárait meg nagyobbadóval terhelni lelkiismeretlenség volna, áldozatok árán tehát e bajon nem szabad segíteni. A színház hasznosítása azonban pompás gondolat. Ime lássuk. Őn is látoti már életében egy darabka világot, tapasztalt is egyet-mást, a pénz értékét is ismeri, mindezek egyttévé arra a meggyőződésre jutottak, hogy 100. egészen 110 ezer koronával a színházat minden igényeknek megfelelő állapotba lehetni helyezni. Ha azonban a színházat hasznosítani is akarjuk, meg valami toldalék-építkezésre is volna szükség, még pedig olyanra, melyért jó bért lehet kapni. Amennyirek így folyt az okoskodása tovább át Sopronban nem fizet. Nem is volna kellekét értékesíthető. De mi-ni, hisz kévéház dolciban tényleg gyakorlatosn állunk és ha valami, úgy ez ez, amelynek révén a szükséges hár-összeg előteremthető. Tudta azt is, hogy a Petőfi-tér altalaja sáppedekes, tehát az építkezés ott költséges alapozást igényel, de csarnokszert, könnyű anyagból emelt toldalék-épület — modern kivéházhoz szükséges 300 □-meter területen —, a beépítendő terület □-meterét akár 100 koronába számítva, csak 30000 korona többletköltséget okoz. A 100—110000 és 30000 koronára összesen 130—140000 koronát ad. — Ennek amurizálásához 51/2% os alapon 7100—7700 koronra szükséges, 2500 korona a tűzönnyérből

szólította őt. E lapok etgek a vágtyól állítások valódiságot bizonyították. Haller azonban ezen hatalmas sértéseket elvélni nem tudta, meg végre egyesek nyílt pánaszal elégettelt szerzett volna magának. És ez vala, ugylátják, bukásnak indító oka, mert ez után mind nyíltabban érték a támadások. A „Soproni Szemle“ és a „Radikal“ egyenes fellépése egyre többleket bátorított hasonló írókra, meg végre egyesek nyílt pánaszal elegettelt feléne a hercegnek. A dolog vége az lett, hogy a herceg Haller ellen a feyelmi eljárást megindította, minek következtében a hajdan oly hatalmas jószág-igazgató ur nyugdíjigényeinek elváltása mellett becsületelt őt a hercegi szolgálatból.

Ebbe az időbe esik annak a szükséges érlelésre, hogy Haller Zsombor támadásait a törvényszék előtt vonja felelősségre. A herceg által folyamánba helyezett feyelmi eljárás gyalos fordulata Haller tétlappában támadta meg. A herceg bizalmát teljesen elvesztve, tekintélye és féltetése volta ki és felele is rohanosan hanyatlani kezdett. Joggal tarthatott tehát attól, hogy a lapok valamely újabb támadása miatt meg fogja őt semmisíteni. Lelkeredése meg, vagy legalább a netán mégis megjelenő további támadások és telepeltészek hatásait elve győntesse.

Ekkor, azaz 1908. év március 27-én a Halhoz igen közelálló „Nemzetörben“, Hiltl Haller József aláírásával felelt, furcsa tartalmú levelet meg. Ezen levél szerint Haller től ajánom levelében azaz az igoretelt akartak pénzt kiesikarni, hogy ellenértéként megszűnőnek az újságtáma-

révén a városnak már biztosítva van és 5000, sőt 6000 koronát modern kávéház-helyiség béreltével meg őn is adna. Így álmódott és kiszámította, hogy 6000 korona bér mellett a város igen lukratív ízeletet csinálna, vagy ha nem, esetleg többlet fordíthat az építkezésre, de sem ráfizetni, sem polgárait megterhelni nem lesz kénytelen. Úgy vélte, hogy kapva-kap majd a városi úr ajánlatát és nyomban meg is tette az ajánlatot.

Hát nem szegényli magát pénzés ember, kereskedő, oli helybeli kereskedő és helybeli pénzés ember létére ily vég-hetetlenül — hogy is mondjam — egyszerűen gondolkodni, dehogyan gondolkodni, álmódni? — Pff!

A városi közgyűlés.

Aprósárok. — A cukorgyárnak kezére játszott bérlet — A bikaistállók, — Drágaság poltek. — A közigazgatási-bizottsági tagság. — A hortyvasztási adó általánosítása ellen. — A brennbergi bányabérlet szenyese.

Sopron, 1909 március 31.

A szokatlanni éleken látogatott közgyűlés első ül. pontjának számos tudománnyelvetel után a hercegléti-bizottságba hár-madik tagnak Klausz Lajost választották meg. Minden emutó nélkül támogatotta a közgyűlés a városi törvény alkotásáról szóló javaslatot, valamint a pornográfia iradalmi termékek elvártásának megtiltását célzó átiratot is.

A cukorgyárnak kezére játszott bérlet.

Egy kissé hangulatosabbá vált a vita a felszerelvi cukorgyár ajánlatának tárgyalása alkalmával, mely az eddig általa bérlet Zsombor saját személyében, eztele magát 1054 négyzetű területtel összesen 1686 koronára bérte saját. Holzmann Teofil a köz-

dások. A „Nemzetör“ kommentárjából pedig áttezethető volt, hogy ezen ajánom záró-lással a „Radikal“ gyanúsítja. A „Radikal“ azonban zavartalanul folytatta támadásait. Sőt, miután a „Nemzetör“ kommentárja által Zsombor saját személyében, eztele magát 1054 négyzetű területtel összesen 1686 koronára bérte saját. Holzmann Teofil a köz-

El az előzőemében annak az esküdtészeki tárgyalásnak, mely 1908. év október hó 8-án folyt le a győri esküdtészek előtt és melyet mi a hivatalos győrségi jegyzetek alapján ösmertetni szándékozunk.

Folytatás következik.

